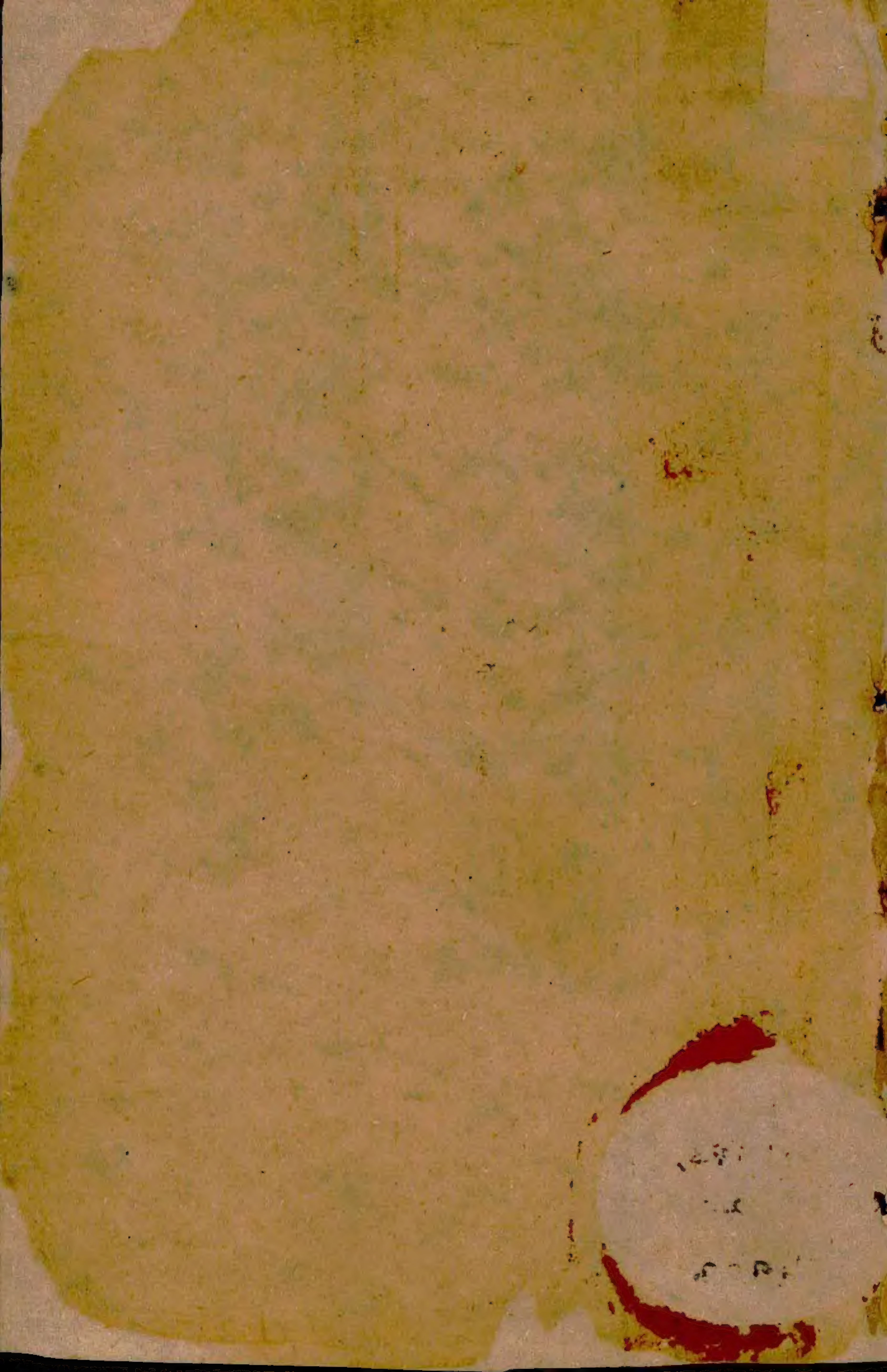

1223
12043

కడుపుతిప్ప

810

గ్రంథకర్త:

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

546

క దు పు తీ పు

1 Cadu ppu kudu

816

వే టూ రి ప్ర భా క ర శా స్త్రీ

Veduri prabhakara Sastri

చెన్నపురి

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయమున

ముద్రితము

౧౯౨౬

1925
జన ౦-౪-౦

TL

035, 1MPS, K

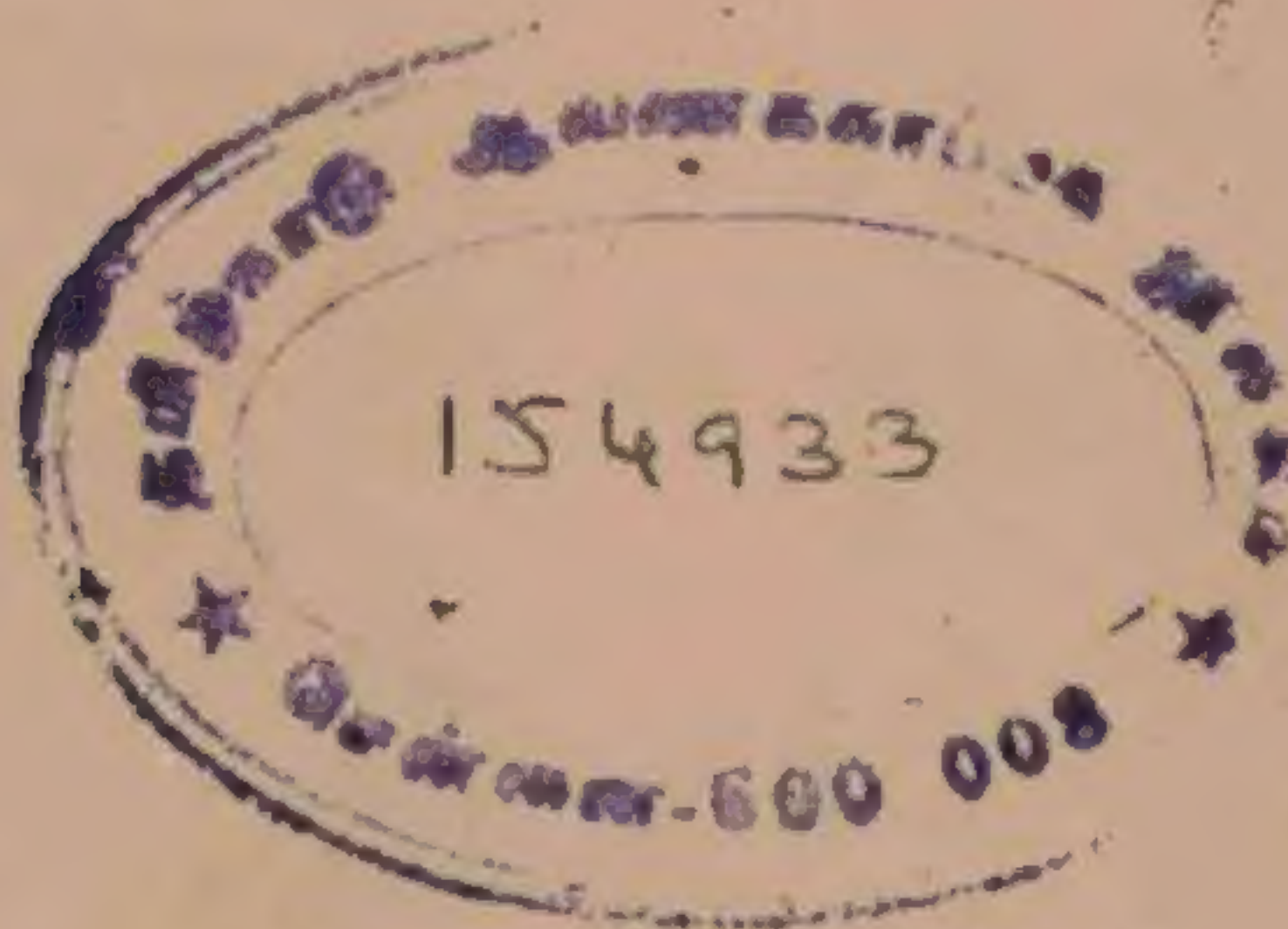
35N25

154933

45-961

M. I. P. PROJECT
Microfilmed

M. I. P. PROJECT
Microfilmed.

TL

035, 1 M P S, K

35N25

తొలి పలుకు

ఈ కృతిలోని 'చీకటివేళ' భూతార్థమును

మన్నిత్రులు శ్రీమల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగా రొకప్పుడు
చెప్పగా విని మనసు నీరయి యిట్లు కృతిగాఁ గూర్చి
నాడెను. గుణదోషముల గణుతించుటకు సహృదయులే

ప్రమాణము.

{ క్రోధన
విజయదశమి }

వేటూరి-ప్రభాకర శాస్త్రి.

క డు పు తీ పు

తేపటి వేళ

కలదుగద యంద్రవిష్ణు

స్థలమై శ్రీకాకుళాభిధానమ్మునఁ బే
ర్వెలసిన పుర మంద్రావని
వెలనాటఁ గృష్ణపెంపు వెలసినచోటఁ.

౧

క. ఆయూర నెక్క యోవర్

సీయరు సకుటుంబముగ వసించుచునుండున్
ప్రాయంపువాఁడు ద్రామిళుఁ
డాయన యిల్లాలు బిడ్డ లందఱుఁ గందుల్.

౨

చ. అరసి యెఱుంగ దిందనుక

నత్తిలు నత్తలుసీమతల్లి కాఁ
పురమున కాపురమ్మునకె
పోయెను బిడ్డలు నల్లు రైదుగుర్
వరుసఁగ నచ్చటే కలిగి
వర్ధిలుచుండిరి సర్వసౌఖ్యముల్
దొరకొనఁ దత్కుటుంబము కు

దుర్కొనె నక్కడఁ బెక్కునాళ్లుగఁ.

3

క. సోమరితనమున కలసట

కేమఱుపాటునకుఁ జోటు నీయక యా యిం

టామె యిలు దీర్చుకొంచుం

బ్రేమించుకొ మగనిప్రాపు బిడ్డలప్రోపుకొ. .

౪

గీ. ఇంతలింత లంతలంతలు నగు నగు

మోము నినుఁగు లింట గోము లెసఁగ

దోసపండ్లువోలె దోఁగాడుచుందు రా

నిండు గన్నఁ గనులపండు గన్న!

౫

ఉ. గొబ్బిన వచ్చి యొక్కసను

గుడ్చుచు నీడ్చుచు తైఁక మాఱుచేఁ

బ్రబ్బి మఱొక్క సక దశవి

పట్టుచు రెండును బాలవంక లై

యుబ్బి స్రవింపఁగా జనని

యుం దల మూర్కొనఁ బొట్టనిండఁగాఁ

జుబ్బినఁజూఱ లాడెడు ని

సుంగుఁ గనుఁగొన వేడుకయ్యెడుకొ. .

౬

మ. కుచసంపన్నత కూలిపోవు ననియో

క్రొవ్వారు మైసారు విం

తచమత్కారము లంతరించుననియో,

స్తన్యంబు లేకుండ గు

బృచనుల్ దిబ్బలుగా నొసర్చుకొని ద

బౌపాలచే నిష్ఠు పు

త్ర చయంబుం బరిమాన్చ మాతలపై మా

తల్! కాలదూతల్ గదా!

2

వ. ఇప్పటి కయిదా జేండ్లకు ముందక్కడ జరిగిన యక్క

టికపువృత్తాంత మొక్కటి యిక్కడ చెప్పబూని

నది. అది శ్రావణమాసము.

౪

గీ. దాటె బెజవాడ యనకట్ట నీటి మట్ట

మిర్వ దడుగులకుం బయి, గృష్ణవేణు .

యుభయతటముల నిండాది యుబ్బి పొంగి

పొర్లి పార్వాతుచుండ సముద్రముచకు.

౯

శా. కూలెం గొంపలు స్త్రాపునక్కి పటచెం

గోతండముల్ నీటికిం

బాలయ్యెన్ ధనధాన్యసంతతులు జీ

వం బింత గాపాడుకో

జాలం దుర్లుట మయ్యె బల్లెల కవ

స్థల్ హెచ్చె గృష్ణామహా

ద్వేలస్ఫూర్తితదుర్ని వారవిసర

తీవ్ర ప్రవాహార్భటిక్.

౧౦

గీ. ముసురు వెస హెచ్చె; నీదురు విసరజొచ్చె;
 బుట్టల^ట గట్టుల^ట నీరు దొట్టి నిలిచె;
 వరదపెచ్చుతో నూరెల్ల బరదతోచ్చు
 గజబిజి ఘటించె నపుడు శ్రీకాకుళమున. ౧౧

గీ. అధికమా ప్రవాహ మప్పుడు కృష్ణకు
 నధికమా ప్రభావ మంచు నప్పు
 డరుగుదెంచుచుండి రిరుగూళ్ల నుండియు
 నాడువారు స్నాన మాడువారు. ౧౨

గీ. పసుపుకుంకుమములతోడఁ బండ్లతోడఁ
 బూలతోఁ గృష్ణవేణుకుఁ బూజఁజేసి
 మ్రొక్కుచుండిరి పసి పైరు చక్కఁబడఁగ
 న త్తఱిని బుణ్యకాంతలు తత్తటముల. ౧౩

నీ. కూకటివ్రేళ్లతోఁ గూలి తేలి యనేక
 పృథ్వింబు లంబుధి కేగుచుండె
 వడిఁ దప్పికొని చచ్చి చెడి చేరుకొనుచుండె
 నెట్టకేలకుఁ బసుల్ గట్టులకును,
 బెడిసి కన్నడు మీల నొడిసి కొట్టుచునుండెఁ
 గొంగలు మింటఁ గొంగొంగు రనుచు,
 లంకల దాటి కూలంకషం బగు నేటి
 ముంపు గన్గొనఁ ప్రజల్ మూగుచుండి

రాషదలఁ జేపడెడువారి కాపుకొఱకు
నిరుదరులయందుఁ బడవలు తిరుగుచుండె
నాల్గుమైళ్ల వెడల్పు కృష్ణాస్రవంతి
సాగరమువోలె భయదమై సాగుచుండె.

౧౪

శా. స్నానార్థం బల యింటియామె చనె సం
తానమ్ముతో, నప్పు డ
చో నుండెన్ దగురేవుఁ జూసి దరిఁగూ
ర్చుండెన్ విభుం, డామెయున్
దా నొక్కొక్కరిఁ గాఁగఁ జేతఁగొని సం
తానమ్ము నీరార్చుచుం
బై నీటం బడి వచ్చు తుమ్ము ములుఁగొ
మ్ముం జూచెఁ జేచెంతఁగన్.

౧౫

క. పై కేగుదెంచు నంచుం

గైకొని యాకొమ్మ విసరె గడఁగాఁ బడఁగా
నాకొమ్మ, యందు మిసమిసఁ

బ్రాకినయ ట్లయ్యె నదియుఁ బామో యేమో! ౧౬

వ. అంత నాయమ్మ.

౧౭

గీ. “మోపిదేవి సుబ్రహ్మణ్యమూర్తి! నీకు

మ్రొక్కు చెల్లింతు దర్శనమునకు వత్తు

పుట్టలోఁ బాలు పోయుదుఁ బురుగు భయము

కల్గకుండ నాబిడ్డలఁ గావు” మనియె.

౧౮

నీ. కురులు చిక్కార్చి దిక్కులు గాంచి చేలాంచ
 లము దిద్దుకొని కంచెలన్ దొలంచి
 మొగము మంగళసూత్రమును నోలగందంబు
 పసుపునఁ బూసి మన్ విసరివైచి,
 గుము రొత్తుపులకల నిమిరి పొక్కిలి బంట
 నీట నీరెండ మైనాట డిగ్గి
 గుమ్మడిమూటగాఁ గూర్చుండి చిగురాకు
 దొప్పదోసిల్ల నీ రప్పళించి
 దరిని గల బ్రాహ్మణుండు మంత్రములు పలుక
 నలకనకగాత్రి కృష్ణలో జలక మాడె
 గరఁగఁబోసిన పొంగు బంగా రనంగ
 నంగకాతులతోడఁ దరంగ లాడ!

౧౯

గీ. అర్ఘ్య మిడి సూర్యునకు “హరహర” యటంచు
 ముకు సెవుల్ మూసికొని యూమె మునుకగొనఁగ
 “మునిఁగె మాయమ్మ యయ్యయో మునిఁగె”ననుచు,
 బిడ్డ లెల్లరుఁ దందర బింద రైరి.

౨౦

గీ. ఆకలేక యఖిండమై చూడ యంత
 మెఱుఁగరాకుండఁ బ్రవహించు నేటి నీట
 మున్గి యాకాంత కనరాకపోయె నింత
 పోల్కి యిదె కాలవాహిని మున్న కనఁగ.

౨౧

వ. అంత నాయమయు సుస్నాతయై.

౨౨

శా. 'భానోభాస్కర' మంత్రమున్ నొడువుచున్

భాస్వంతుఁ బ్రార్థించి తీ

రాసన్ మంత్రముఁ జెప్పినట్టి ద్విజు న

• ర్థం బిచ్చి మెచ్చించి సం

తానోపేతముగాఁగ నామె చనె నం

తన్ గాకుళాధీశ్వరున్

శ్రీనారాయణు నంద్రవల్లభుని ద

ర్శింపం దదాస్థానికిన్.

౨౩

శా. "మాకుం గాఁపుర మీపురమ్ముగనె సం

భావింపఁగా నయ్యె నే

మోకానీ పెఱచోటి కేఁగఁదగు ను

ద్యోగంబు మా ర్చేదియున్

లేకుండెన్, సుఖమయ్యె, నెప్పుడు నిదే

లీలన్ గటాక్షించుచున్

శ్రీ కై వల్యమొసంగి యేలుకొనవే

శ్రీ కాకుళాధీశ్వరా!"

౨౪

గీ. అంచు వేడుకొంచు నర్చించి తీర్థప్ర

సాదములు గ్రహించి సంబరమున

బిడ్డ లపుడు కాళ్ల కడ్డాలు రా నిల్లు

సొచ్చెఁ గాంత; భర్త వచ్చె నంత.

౨౫

క. శ్రావణమంగళవారము

గావున నోముగలబాలికలు పెక్కురు దో

డ్తో వచ్చి రింటి కాయమ

నావేళన్ బేరఁటమున కాహ్వానింపన్.

౨౬

క. ఉత్తము నొక బ్రాహ్మణు నొక

ముత్తైదువఁ బిలిచి పెట్టె భోజన మా నాఁ

డత్తరుణీమణి పాపపుఁ

బొత్తింకన్ నాకుఁ బోయెఁబో యని తనిసెన్.

౨౭

ఇది తేనెటివేళ

మా ప టి వే థ

క్రైస్తవీయ యుద్ధోగకార్యములు సూచు

కొనుచుఁ గుర్చిపై నిలుజేడు గూరుచుండె

చంటవెంటను బిడ్డలు సందడింప

జెంతఁ దాంబూల మిచ్చుచుఁ గాంత యుండె. ౨౮

గీ. నాట సుస్నాన సౌభాగ్య మాటలాడు

చిలుతనిసుఁగుల మురిపముల్ చిత్తములకు

సుప్రసన్నత గూర్చ నాసుదతి విభుని

మాటపైమాట ముచ్చట మరగుటయును. ౨౯

వ. అపుడు టపాబండ్లాతు జాబులఁ గొనివచ్చెను. వానిలో

నుద్దోగప్రసక్తములనువరదయొడుదొడుకుదినములు

గాన యాత్రముతో నాతఁ డారసెను. అం దొకటి

యాతని యుద్దోగయోగ్యత నుగ్గడించుటతోనించుక

జీతముపెంపును, మద్రపురమునకు మార్పును దెలుపు

నదిగా నుండెను. 30

గీ. హెచ్చుజీతము పైవారి మెచ్చుకోలు

కొంత సంతోషమును మును గొలిపెఁ గాని

కడు సుఖముగూర్చు నచ్చోటు వెళ్లి మాన్పు
టరయ నాతనియెడ దిగుల్ నెఱయఁజొచ్చె. 3౧

గీ. అదియు నిల్లాలి కాతఁడు చదివి చెప్పెఁ
దప్పకొనరాని దనియును దానిఁ దెలిపెఁ
ఆఁగరాక విచారంబు రేగ శోక
ముద్రితాస్యయై యా సాధ్వి ముదలకించె. 3౨

ఉ. “జీవిత మెక్కువే యవును
చెన్నపురంబు వ్యయంబు పైపయిం
బోవును లాభమేమి? యిహ
మో పరమో యెదో నాకుఁ గాకుళ
శ్రీవిభు సన్నిధిం బడయఁ
జేయుఁడు వేఁడెద; నెల్లవెంట సా
ఖ్యావహా మీపురంబు విడి
యావలఁ బోవఁగఁ జాల నయ్యెదన్. 33

ఉ. జీవితమెక్కువే సరియె
చెన్నపురంబున నున్న టేమమున్
జీవిత మల్పు మౌనని వ
చింతు రెఱుంగుదురేకదా! సుఖా
భావము సంకటస్థల ని
వాసము కృత్రిమవస్తుభోజనం

బేవిధి సైతముకద యె

తే నిది త్రిష్వకొనంగఁ జూడుఁడీ!”

3౪

వ. అనుటయు;

3౫

గీ. “ఆదరముమీఁద మార్చిరి, యెవో పదియొ
వేతనము హెచ్చుచేసిరి, వెల్లి తీఱ
వలయు; నిఁక నీవో వరిటిఁటివార్తలేవో
పల్కుదువు నిర్వహింపఁగాఁ జుల్కుగాదు.

3౬

గీ. నాకు నీకంటె హెచ్చు చీకాకు గలదు,
పని యధిక మింకఁ బయిని రాబడియు సున్న
చెన్నపురమందు నుద్యోగ మెన్న ‘దంపి
నమ్మకును బొక్కినచె కూలి’ యన్నరీతి.

3౭

వ. మఱియు.

3౮

నీ. అవగాహనస్నానమా, అబ్బె నని ముక్కు
మూసికోనలెఁ గూనమునదిఁ జూచి!

కమ్మని కూరలా, కల వని తలఁచుఁప

వలెఁ దిర్వలిక్కేణిపొలము నరసి!

చల్లనిగాలియా, చాలుఁ బొమ్మని తల్పు

గడవేయవలె దొడ్డికంపు సోకి!

ఆరోగ్యమా, తక్కువా యేమి యని పొంగి

పొరలఁగావలెను డాక్టరుల నెఱిగి,

భాగ్యభోగ్యాభిలాష మభ్యధికపఱచి
 తదుపభోగోపపత్తి దుర్బలతచే న
 వస్థఁగూర్చు సామాన్యగృహస్థునకుచు
 జెన్నపురము కాపుర మెట్లు చేయఁగలము! 3౯

సీ. చేకూలునో లేదో శ్రీకాకుత్స్థేశ్వర

స్వామి దర్శన మహోత్సవము మరల
 లభియించునో లేదో యుభయసోమేశ్వర

క్షేత్ర యాత్రా భాగ్యసిద్ధి మరల
 దొరకునో లేదో మధురవర్తనము గల్గు

తెల్లుగేస్తుల చెల్మితీరు మరల
 కలుగునో లేదో సుఖశ్రీదమైన కృ

ష్ణోపకంఠోద్యోగయుక్తి మరల

సంఘటిల్లునో లేదో ప్రశస్తవస్తు

భరిత మగు నాంధ్రభూమి కాపురము మరల

నెప్ప డెదివచ్చునో యెవ్వఁడెఱుఁగు నిపుడు

తిరుగ దొకమాత్ర దక్షిణదేశమాత్ర.” ౪౦

వ. అనుటయు నా యువిద వల్లభుని ప్రలుకుజాడ నిట్లు

వాపోయెను: ౪౧

సీ. “ఎన్నఁడు చూతునో యింకొక్కమా కేను

దివ్య కృష్ణాస్తవంతీస్తవాహ

మెన్నఁడు విందునో యింకొక్కమా టేను

తేటతేనియయూట తెలుఁగుమాట

ఎన్నఁడు నోతునో యింకొక్కమా టేను

శ్రావణ శుక్రవారవ్రతంబు

ఎన్నఁడు తిందునో యింకొక్కమా టేను

వామూర లంకవంకాయకూర

ఇంక నెన్నఁడు వత్తునో యీగృహమున

కీపురము కాపురము సరియేమొ నాకు

నాకులమ్మయ్యె మనసు శ్రీకాకులమ్ము

విడిచి దక్షిణదేశంబు వెడలు టన్న!

౪౨

ఉ. ప్రాకెను సూర్యరశ్మి చొరఁ

బాటఁగ నీయక యల్లిబిల్లిగా

నాకులచాటునం గనుల

కందఁగనీయక చిట్లపొట్ల నా

వ్రేకనఁ గాచుచుండె; నెడ

త్రైవ్యపు మవ్వపుఁగాయ; లిప్పు డీ

కాకరపాదు వీడి కడ

గా నడఁగా నడు గాడ దయ్యయో!

౪౩

గీ. పయరకూర వేచి పచ్చి మిరెపపండ్ల

నుక్కళించి పోసి యూరనిచ్చి

కొంతగొంత పొగిపికొను గోఁగుఁబచ్చడి
చవికి నింక నోరు చవికి తీరు.”

౪౪

వ. నా నాతండు నిట్లనియెను.

౪౫

సీ. “షరిమళించెడు శైలవిరికొత్తిమిరిచేల

యింపుఁజూచుచు సంచరింపఁగలిగె,
ఘృతదధిపుతముగా నతిరుచ్యముగ మిత్త
గృహముల విం దారగింపఁగలిగె,
తోక పైకెత్తి గంతులు అంకె లిడుచుండు
కోడెదూడలపిండు చూడఁగలిగె,

సెనగకాయలు మొక్కజొనకండె లూచకం

కులు గాల్చి చీలుఁదిండ్లు సలుపఁగలిగె
హృదయ మిచ్చి యాదరించుగృహస్థుల
నడుమఁ గాఁపురం బొనర్పఁగలిగె
కేలుమోడ్పు నీకుఁ గృష్ణాతరంగిణి
తీరశోభితాంధ్ర దేశలక్ష్మీ!

౪౬

క. చక్కెర యక్కటలేనివి

చిక్కని పాల్ గడ్డపెరుగు జిడ్డగునేయున్

మిక్కిలి చవి గల కూరలు

చిక్కున్ గృష్ణానైవంతిచెతలయూళ్లన్.

౪౭

ఉ. ఓర్వరు మాయమర్మముల

నుజ్జ్వలధీమహిమంబు పేర్పడన్

నేర్వరుగాక విద్దియలు,

నెయ్యముతియ్యము చూచుకొందు లో
గర్వము తక్కువే యయిన

గండ్రతనంబునఁ గానవత్తు రా
యుర్వపురుజ్వలుల్ బలన

మున్నతు లెన్నఁగ నాంధ్రపుత్రుకుల్. ౪౮

క. ఆతిథ్యశౌరవంబును

స్వాతంత్ర్యప్రియత, స్వల్పసంతోషము, దు
ర్నితివిహీనత, నైచ్యా

పేతత్వము నాంధ్రులందుఁ బేర్పడుగుణముల్. ౪౯

సీ. మాయమర్మము లేక మర్యాద గోల్పోక
మాధుర్యమున మీఱు మాటతీరు

క్రంకు జంకులు లేక బింకంబు గోల్పోక
విప్పారి యొప్పారు వెన్నుతీరు

తొల్యంబు లేక చాపల్యంబు గోల్పోక
తీపుతీయము లూరు చూపుతీరు

క్రొవ్వం బులుపు లేక మవ్వంబు గోల్పోక
నడపున బెడఁగారు పొడవైతీరు

అఖిలభారతక్షమాభ్యంతరస్థితా

నేకజాతియువతిలోకమునను

నిస్సమానరీతి నెగడుఁగదా తెల్లు

నాతియందు వీరమాతయందు.”

వ. అని యిట్లు గొంతదడ వంధ్రతయెడఁ దమకుఁ గల
యాదరమును వారు పరస్పరము పేరుకొనిరి. ౫౧

శా. పోటుంబాటుగ రేఁగు చాఁగుచును ద

త్పూణ్యసలత్యాగదుః

ఖాటోపం బటు గొంతదాఁక నల భా

ర్యాభ ర్తులన్ వేఁచె గా

ర్యాటంకంబున నిర్వురుం గదలి ర

త్యతంబు దుఃఖింబొ యా

రాటంబో విధి సాగనీయదుగదా

ప్రాపంచికవ్యాపృతిన్.

౫౨

గీ. క్రొత్త యేటిసీటఁ గ్రుంకుటఁ దలలకు
నొండుమట్టి పట్టియుండు ననుచు
బిడ్డలకుఁ దలంటి వేన్నీరు వోసెను
పొలితి దాను కూడఁ బోసికొనియె.

౫౩

గీ. క్రుంకనున్నాఁడు సూర్యుండు ఘోరమైన
యంధకారమ్ము క్రమ్మునటంచు నామె
వీడుగదలెను బేరంటమాడుటకును
వడివడిగ నాఁడు మంగళవార మగుట.

౫౪

గీ. ఆరఁబూచిన గున్న గన్నేరు చెట్ల
యట్లు నీర్కావికోకల నందగించి

కొంద అరుదెంచి రువిద లాయంద తొక్క
బృందమై పేరటమ్ము చరింపఁ జనిరి.

౫౫

శా. తెప్పల్ నిండి విశాలనేత్ర మధుర
శ్రీ లాత్మసాభాగ్యముం
జెప్పఁ నిండుషయంట సత్కులవధూ
శీలమ్ము రూపింపఁగాఁ
గొప్పల్ పువ్వులఁ బుక్కిలించుచును సా
గుణ్యంబు వాసింపఁగా
నష్టణ్యాంగన లొప్పి రంధ్రవిభవం
బచ్చొత్తుచున్నా రనన్.

౫౬

ఉ. ఐహికభాగ్యలక్ష్మీ నడ
యాడఁ దొడంగినదో యనన్ సుత
వ్యాహముతోడ నాభరణ
భూషితయై యలపుణ్యసాధ్వి యు
త్సాహము గొంత కొంతపరి
తాపముఁ దోఁపఁగ న్గాలువాడలన్
గేహము గేహమున్ విడువ
కే చనఁ బేరట మాచరింపఁగాన్

౫౭

సీ. ఆదరంబునఁ బిల్చినంద టిల్లకు వెల్లె
నచ్చటచ్చట ముచ్చటాడె గొంత
సంతాపమునఁ దనచననుండు తెఱఁగించె
ముంచె వారి వియోగమోహవారి

వా రిచ్చినవి తాల్చెఁ బసుపుఁ గుంకుమము తాం
 బూలంబు సెనగలుఁ బుచ్చుకొనియె
 తెచ్చుకొనియె నీరు వెచ్చఁగాఁ గన్నార
 వేడుకొనియె వారి వీడుకోలు
 మరల దర్శనంబు దొరకొనునో లేదా
 మఱవవలవ దనియె, మఱియు ననియె
 బొంది యరుగుఁగాని యందులప్రాణ మీ
 యూరు విడిచి యరుగనేర దనుచు.

౫౮

వ. అంత;

౫౯

గీ. వాడవాడకుఁ బేరంటమాడ నరిగి
 తిరిగివచ్చిరి వారెల్లఁ దీగఁగోండ్లు
 ఇల్లుసేరిచి యామెచే మెల్ల వీడు
 కోల్వడసి; రప్పటికిఁ బ్రాద్దు క్రుంకుచుండె.

౬౦

ఉ. చమ్మఁగ గోరువెచ్చగ సు
 సహ్యముగా వెలుఁగొంది యీద్రుచే
 గుమ్మెలువోపు జీవుల నె
 గుల్దొలఁగించిన వేడివెల్లు తే
 జమ్ము క్రమమ్ముగా ముడిఁగి
 జాజుకొనన్ జరమాచలంబుపై
 గుమ్మడిపూవుచందమునఁ
 గొండాక గన్పడె బింబమాత్రమై.
 ఇది మాపటివేళ

౬౧

సకలజగమునకును జైతన్య మొనగూర్చి

కాంతి మెఱసినట్టి కర్మసాక్షి

తేజదొఱగి చాటుగాఁ జనె నిఁకమీఁద

నేది జరిగెనేమి యెవరి కెఱుక?

౬౨

గీ. సూర్యు ననిపెనుఁ జంద్రునిఁ జుక్కగమిని

మబ్బుతెరచాటునకుఁ దార్చి మాటుపఱిచెఁ

గాలమాయావి యిఁకనేమి కానిపనులు

చేయనున్నాఁడొ ముం దెట్లు చెప్పవచ్చు?

౬౩

గీ. నాఁజుమానిసి యరమేను పాడుపడెను

తేజమాసెను దానికిఁ దెలివిమాసె;

పక్షవాత మహావ్యాధిబాధయేమొ?

కల్గునట పక్షపాతదుర్గతుల కదియు.

౬౪

సీ. మెల్ల మెల్లగఁ బిల్లు లిల్లెల్ల శోధించు

గుడ్డగుబలు చెట్లకొమ్మ లరయు

పురుగుపుట్టలు పుట్ట పొదరు వీడి చరించు

బెబ్బులుల్ కాసల బొబ్బరించు

జారచోరులు తప్పదారు లారయుదురు
 మాయామహాశక్తి మచ్చరించు
 జాగ్రత్త చల్లఁగాఁ జల్లనాటును విజ్ఞ
 తాద్రవ్య మది మోహ ముద్రిత మగు
 అడరి కామపిశాచి తా నావహింప
 నరులు నారులు చెలరేగి మరులుకొందు
 రెందుకని సృష్టిచేసెనో యీశ్వరుండు
 కటికతన మూని కటికచీకటిఁ గటకట!

౬౫

వ. అప్పు డా యిల్లాలు,

౬౬

గీ. శీఘ్రముగను వంట చేసెను భర్తకు
 బుడుతకుఱ్ఱలకును భుక్తివెట్టె
 అద్దె యింటివారి పెద్దమంచముపయిఁ
 బరుపు దులిపి చక్కఁ బ్రక్కఁకూర్చె.

౬౭

ఉ. “మంచముమీఁదఁ బుత్ర కుల

మధ్యమునకొ శయనించుఁ డంచు” బ్రా

ర్థించెను భర్తఁ, బుత్రుల క

దే వెనఁజెప్పెను “వానయీదురుకొ

మించెనుగాన యయ్యకడ

నే శయనింపు” డటంచు, నా సుతుల్

కొంచెముగూడ దాని కను

కూలురు గారయి రెంత చెప్పినకొ.

౬౮

ఉ. "నాయన చెంతఁ బండుకొని

నన్ మఱి నిద్దుర రాదు మాకున.

మ్మా! యదియేల నేలపయి

• మాకును నీకడఁ బ్రక్కఁగూర్చుమా

హాయిగ నిద్రవోదు మిపు

డన్నము నీవును దిన్నదాక మే

మీమొడఁ గూరుచుందు" మని

యెంతయు వారలు పంతగింపఁగాన్.

౨౯

క. చెప్పిరి వలదని చెప్పిరి

చెప్పిరి తలిదండ్రు లెంత సెప్పిన నది వా

రొప్పికొన రయిరి కడకుం

దప్పనిసరి వారి పట్టుదలయే నెగ్గెన్.

౨౦

వ. అందులకు,

౨౧

గీ. "అమ్మ యమ్మ యటం చెప్ప డమ్మకొఱకె

రోదనం బాయె నే హూదురో కదమ్మ

అమ్మ లేకున్న" నని యామె యమ్మలించి

యారయై పల్కె నది విని భర్తయుల్కె.

౨౨

గీ. జనని భోజనమ్ము సలుపుచు నుండఁగాఁ

గొడుకుఁ గుఱ్ఱు లెదురఁ గూరుచుండి

క్కొన కనులఁ గునికెప్పట్లు తాండవమాడ

నాచుకొనుచు నిద్రఁ బాచుకొనుచు.

౨౩

ఉ. వేగ భుజించి యం ట్లరసి

విస్తలు లెత్తి విశుద్ధిజేసి క
న్నాగక తూగు బిడ్డలకు

నై వడి సావడిలోన నేలపై

బాగుగఁ గంబళిం బఱచి

ప్రక్కఁఁగుటించెను “జక్కసాగె మీ
యాగడమే” యటంచుఁ దన

యావలి నావలిశయ్యఁ జేరిచెన్.

౨౪

క. శయనించె బట్టెమంచము

పయిఁ బెనిమిటి పుత్తగులును భార్యయు నేలన్
శయనించిరి; తోడ్తో ని

ద్రయువచ్చెన్ సాధ్వి యొక్కతయ మెలఁగువతోన్.

ఉ. “చెప్పితిఁ జెప్పితిన్ వినరు

చిట్టినిసుంగులు పట్టెమంచము

దొప్పగ నిద్రవోవఁ దగ

దో! నిదు రాచిరి కాచి రింత కీ

చొప్పన నేల నన్నొఱయు

చున్ శయనించిరి యమ్మమీఁద మా

యప్పల కెంతప్రేమచుహ

హా” యనిఁ చేఁ దడవాడె వారలన్ . ౨౬

ఉ. చిక్కఁగ వెన్నునంటి పయిఁ

జేయిడి యొక్కఁడు, నాచియూచి వాల్

గుక్కలఁగొంచు నొక్కఁడును,

గోకచెఱంగును గొంచు నొక్కఁడున్,

ముక్కును మూతియుం దడవి

పుష్కచు నొక్కఁడు, పుత్తు లమ్మ కిర్

ప్రక్కలఁ జక్క నిద్రగొని

రమ్మకు నెమ్మది చెమ్మరింపఁగాన్.

౨౨

శా. “స్వామీ యేమియు నేర రీ నినుఁగు ల

జానుల్ గదా ! నాయెడన్

బ్రేమోద్రేకముచేత నేలపయినే

నిద్రించుచున్నారు; ని

ద్రాముద్రా వివశత్వమందిపు డన

ర్థంబేమి లేకుండఁగా

క్షేమంబారఁగ వీరి నేలుకొనవే

శ్రీకాకుళాధీశ్వరా !

౨౩

వ. అంచుఁ గానులేశ్వరుఁ బ్రార్థించి తానును నిద్రావివశ

యయ్యెను. అప్పుడు,

౨౪

సీ. కీచురాళ్లు రవళ్లు రేచె బాలకు లీల

వైచినట్టును గంచుగీచినట్టు

భేకముల్ నెగయించె బెకబెక లఱవఱ,

లఱవలు బెరసి కాఱాడినట్టు

పాటువాటెడు వెల్లిపూరు ఘోరంబయ్యె,
 బేర్చిగెల్చిన సేన యార్చినట్టు
 ముసురు చీకటి యీడ్చు ముఱ్ఱుగా రేగె,
 గఱ నక్కఱయు లేమి దొరసినట్టు

పౌరు లటువంటి చీకాకు కారణముగ
 గుండెలు గుబుల్ గుబుల్ మని కొట్టుకొనంగ
 వారివా రిండ్లలో వారువారు వెచ్చ
 ముచ్చముడిగి నిద్రించిరి ముచ్చ టుడిగి.

౫౯

వ. అంతః గొంతకుఁ దద్గృహమున,

౫౯

ఉ. లాంతరులోనదీపము చె

లంగుచునుండెను రాత్రియెంతయో
 కొంతచనెన్ గడంగి పసి

కున్నఁడు మేల్కని పాల కేడిచెన్
 గాంతయు నంతమేలుకని

కా. ల్కయి కడ్గికొనంగ నంగణ
 ప్రాంతముకై చనెన్ దెఱచి

ద్వారము వెల్తురు దారిచూపఁగాన్. ౫౨

ఉ. కొండొకయేడ్చి కన్నొగిచె

గుఱ్ఱఁడు 'పాలకు నేడ్చె బాలకుం
 డెండెనొ గొంతు'కంచు జన

యిత్రియు నాత్రముతోడఁ దల్పులన్

గొండెము వేసివచ్చె బడు

కొన్నకుమారకు మూరుకొంచు గూ

ద్బండెను జేపువచ్చి చను

• లుబ్బగ దబ్బన మేలుకొల్పగన్.

౫౩

శా. తెల్లంద్రా చటె యప్పు డామెపయి కు

ద్రేకించి దూకెన్ బుసల్

చల్లెన్ పై బడగార్చె నంత సుతర

హొచ్చియే తక్క ద

క్కెల్లన్ ద్రోపడ నాపె పాపశిర మ

టే పట్టె నిర్చేతులన్

“బిల్లల్ పిల్లలు పిల్ల”లంచు నటచెన్.

౫౪

బీభత్సకంఠధ్వనిన్.

ఉ. నిద్దుర మున్గియున్న మగ

నిన్ సుతులన్ మఱి పొద్దువారలన్

దద్దరిలంగజేసె నల

తన్వి విషాదపురోదనస్వరం

బెద్దియు దోపకే పెనిమి

“తే మది యే మది” యంచు గుండియల్

బ్రద్దలుగా నిలంబడియె

బాలురు లేచిరి గోలుపెట్టుచున్.

౫౫

క. “అయ్యో! బిడ్డలఁజేకొనుఁ,
 డయ్యో బిడ్డలనియేడ్చు” నంతేకానీ
 యయ్యమ్మ పాముఁబట్టితి,
 చె య్యదిగో కఱచు నంచుఁ జీర దయాశే!

౫౩

ఉ. “మంచముఁ జేర్చుఁడి వడిగ
 మంచముఁజేర్చుఁడి కన్న బిడ్డలఁ
 మంచముఁ జేర్చుఁడి” యను
 చమాంతముగా సతి యట్టు బిట్టు రో
 దించుడు నేమిమూడెనొ గ
 దే యనుచుఁ బతి యుక్తి బిక్కిరై
 కాంచియుఁ గాంచలేని కను

కాన్పున బిడ్డలఁ జేర్చె మంచముఁ.

౫౪

ఉ. ఆభృశదుస్సహస్వరవి
 హారము హారని మ్రోయు వెల్లి సం
 త్రోభము మీఱి యీదురు ము
 సుర్ కలిగించెడు పీడ మించి ని
 ద్రాభర ముద్రితాక్షులగు
 తత్పురవాసుల లేచఁగొట్టె దం
 ద్రీభయభుగ్నులఁ జలిపి
 తెచ్చెను జెచ్చెర వారి యింటికిఁ.

౫౫

వ. అప్పటి కక్కడ,

౫౬

శా. ఘోరక్రూరవిషోరగంబు తలతోఁ
 గొట్టాడుచున్ దోఁకతో
 నారీరత్నము హస్తయుగ్మకము నం
 టన్ జుట్టె, నట్టె యెటుం
 బోరాకుండఁగఁ బట్టె నామెయును ద
 న్ముగ్ధాధరోద్దేశమున్
 ధారల్ గారుచునుండె రక్తము కర
 ద్వంద్వంబునం దామెకున్.

౯౦

శా. వారున్ వీరును వచ్చి యచ్చిలువ నొం
 పన్ జంపఁగా నేర నై
 రారన్ జుట్టెను రెండుచేతులను బు
 స్సంచూచుచుండెన్ దలన్
 ధీరుం డందొకఁ డుత్తరీయమున నె
 ఁత్తింగప్పి యప్పాము సం
 హరించెన్ బ్రయతించి వీడుపటిచెన్
 హస్తద్వయం బామెకున్.

౯౧

ఉ. బిడ్డలఁ జంపునో యనెడి
 భీతిని నా తరుణీమత్స్ల త
 నొడ్డెను బాముఁ బట్టుకొనె
 నొండు విచారము నేరదయ్యె నా

బిడ్డల ప్రాణముల్ నిలిపె

బిమ్మట నాత్మకథన్ గనుంగొనెన్

గుడ్డులు తేలవై చె 'గను

గో భగవంతుడ!'యంచు మ్రొక్కిడెన్. ౯౨

ఉ. పాలకు నేడ్చినట్టి పసి

బాలుడు పైబడె, దక్కువారు గ

గ్గోలయి యేడ్వజొచ్చి, రట

కొందలు మందుల నూటితెచ్చి, రా

భీలవిషార్చు లంగముల

బేర్చి దహింప నుపక్రమించె, బు

త్రాళిని భర్త నత్తటి స

మాకులయై కని యాకె వాగొనెన్. ౯౩

ఉ. "ఒత్తిలి యేడ్చు నాకటికి

నోపడు పాపడు, చేపువచ్చె బా,

లిత్తు నటన్న బాపవిష

మెట్లొకొ? యిట్లొకయింత యేడ్చి తా

నత్తటిగూరికెన్, దెలియ

దయ్యెను దయ్యము నెత్తికో, లయో

నెత్తిని మూగియున్న పెను

నిద్దుర యిద్దురవస్థ గూరిచెన్." ౯౪

వ. అని మఱియు,

౯౫

“పసిబిడ్డల సేమ ముపే,
క్షు సేయవల; దట్లుమీరు శపథము సేయన్
వ్యసనమ్మువీడి సుఖముగ,
నుసురువిడుతు” నంచు భర్త నొత్తిలి వేడెన్. ౯౬

మ. “కసుఁగందుల్ వెరవెందు లేదు, తటికిం
గడ్పార నాహార మి
చ్చి సమాశ్వాసమొనర్తు రెవ్వ రిఁక? మీ
క్షేమంబెటో?” యంచు దొ
క్కిసలాడెన్ బతిఁజూచె బుత్తులఁగనెన్
గేలార్చె నిట్టూరిచెన్
“బసిబిడ్డల్ పసిబిడ్డ”ల న్నలుసుతోఁ
బ్రాణంబులన్ వీడ్కొనెన్. ౯౭

ఇది చీకటివేళ

క్రియమ మండ చేతఁగొని

యావలనై వఁగ రేవుచెంత నే
దో యగపడ్డ దట్టె యది
నూహ యొనర్పఁగ సర్పమే యగున్
బోయిన జీవమున్ నిలిపె

బొద్దుట నాయమచేయి, యిష్టదా
చేయియె శత్రువై కఱవఁ
జేకుటె నా కుటిలాహిదంష్ట్రకున్.

౯౮

వ. ప్రజ లామె నిట్లు ప్రస్తుతించిరి:

౯౯

గీ. "కొమకుఁ గుఱ్ఱలకై జంకుఁగొంతులేక
పాసెఁ దనప్రాణములఁ దృణప్రాయముగను
బూటకంబయ్యె నిష్ప క్షిబ్బోటివలనఁ
బ్రాణ మన్నింటికంటెఁ దీ ప నెడిపలుకు.

౧౦౦

శా. చేసెన్ గాపుర మీపురమ్ముననె ల
క్షీదేవి వోలెన్ సుత
శ్రీసంపన్నత వన్నెఁగాంచె బ్రియునిన్
సేవించె భృత్యాళి నా

యాసంపెట్టక సోకె వాకిటి కతి
 ధ్యభ్యాగల్గుల్ రా సమా
 శ్వాసిం చె నుతరక్షకై తుదకు ను
 ద్వాసిం చె సర్వస్వమున్.

౧౦౦

ప్రసవేణాతరంగిణిలో ససంతాన
 మానందమున స్నాన మాచరించె
 కింధ్రవల్లభదేవు నారాధన మొనర్చె
 దలదాల్చె దత్పాదజలము దులిసి
 పూచిన తంగేడువోలె భూషలు దాల్చి
 యింటింటి కరిగె బేరంటమునకు
 పౌరాంగనలచేత బసుపు గుంకుమములు
 గొనియె నెల్లర వీడుకోలు పడసె,
 పుత్రరక్షార్థమే ప్రేమమూర్తియగుచు
 బుణ్యకాంతాత్వమున ముక్తి బొందె ననుచు
 నాడునేడును బెంపారు నామెపేరు
 పేరుకొని కొనియాడు నాయూరునాడు.

౧౦౨

ఉ. తేల్లును సర్పముల్ మఱి యె
 దే విషజంతువు నాటనుండి యా
 యూళ్లను బాధపెట్ట వటు
 లొక్కడ నెక్కడ నేని పెట్టినన్

సల్లును నామెనామ మొక
సారి దలంచిన బాధయెల్ల; దే
వల్లను గొల్పుచో నల సు
వాసిని కొల్పును సాగు నచ్చటన్.

శా. “ఆత్మార్థం పృథివీం త్యజే” త్తనెడు వా
క్యం బేమి వాక్యంబూ తా
రాత్మత్యాగమునన్ జగమ్మునకు శ్రే
యంబుం బ్రసాదించి ధ
న్యాత్ముల్ శాశ్వతపుణ్యలోకముల నా
హ్లాదించు; రాయమ్మ య
ట్లాత్మత్యాగ మొనర్చె దీర్చెను విషా
పాయమ్ము నాయూళ్ల లోన్.

౧౦౪

గీ. సృష్టియెల్లఁ బ్రేమసిక్తము సృష్టికిఁ
గర్త వెలయుఁ బ్రేమమూర్తియగుచుఁ
దత్స్వరూపమందుఁ దనివందువారు గు
ర్తింపగలరు కడుపుతీపురూపు.

౧౦౫

TL
035, 1MPS, 12

35 N 25

ఇది కడుపుతీపు

48961

